

Nieuwe Pinkhof telt ruim 53.000 trefwoorden

In een tijd dat uitgevers zich nog eens achter de oren krabben voordat zij aan een nieuwe editie van een woordenboek beginnen – de laatste druk van de dikke Van Dale dateert van 2005 – ligt bij uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum een nieuwe druk van *Pinkhof Geneeskundig woordenboek* op de plank, zowel in een papieren versie als in een digitale versie. **door Han Koolhof**

De uitgave *Pinkhof Geneeskundig woordenboek* bestaat sinds 1923. Er is geen professional of student binnen de gezondheidszorg die niet bekend met dit woordenboek is. Het is een lijvig naslagwerk dat de gebruiker vakinhoudelijk en taalkundig houvast biedt bij het leren en toepassen van de vaak ingewikkelde medische vaktaal.

Medische vaktaalspelling

In de nieuwe, twaalfde druk zijn zo'n zesduizend nieuwe trefwoordartikelen opgenomen; ten minste eenzelfde aantal is herzien. Daarmee is het aantal trefwoorden op 53.000 gekomen. Bij deze 'grote onderhoudsbeurt' selecteerde de redactie voldoende gangbare vaktermen zoals die voorkomen in medischonderwijsmateriaal en in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*. Nieuw is de introductie van de medische vaktaalspelling, die is ontwikkeld in nauw overleg met de Nederlandse Taalunie (van de officiële *Woordenlijst Nederlandse Taal*) en de Nederlandse afdeling van het WHO-FIC Collaborating Centre, dat de ICD-10 in het Nederlands vertaalt. Daarnaast besteedt de nieuwe *'Pinkhof'*, zoals het boek meestal wordt aangeduid, aandacht aan valkuilen in medische vaktaal. De redactie heeft ruim 3500 taaltips en zo'n tachtig uitvoerige taalkundige trefwoordartikelen opgenomen. Uniek voor een woordenboek zijn hierbij de 2000 artikelen die verwijzen naar woorden die bij een onervaren gebruiker van artsentaal verwarring kunnen veroorzaken, zoals de *'confusables'* 'hyoglossus/hypoglossus' en 'aclasie/aplasie/aclusie/occlusie'.

Gave des onderscheids

Over deze en andere wijzigingen spraken wij met de beide redacteurs van *Pinkhof*, drs. Arnoud van den Eerenbeemt en dr. Jannes van Everdingen; Van den Eerenbeemt

is redacteur-taalkundige en, Van Everdingen is redacteur-arts. Wij vroegen Van Everdingen of er eigenlijk wel behoefte is aan een Nederlandstalig woordenboek: 'Ik denk dat die behoefte levensgroot is. Weliswaar kun je door te googelen heel veel informatie krijgen. Er zullen zeker mensen in de medische wereld zijn die menen dat ze *Pinkhof* niet meer nodig hebben om achter de betekenis van een woord te komen. Voor een deel is dat waar, maar je moet dan wel in staat zijn de gekleurde informatie eruit te filteren.' Van den Eerenbeemt valt hem hierin bij: 'Google is niet meer dan een zoekrobot. Een woord als "psoriasis" levert 32 miljoen hits op: rijp en groen. Zie maar daarin je weg te vinden. Wat de redactie van *Pinkhof* aanbiedt is een naslagwerk waar medisch inhoudelijk en taalkundig wel twintig keer de luizenkam overheen is gehaald; er is uitentreuren gecontroleerd en alles is voorgelegd aan specialisten. Wie op het internet medische informatie opvraagt, moet de gave des onderscheids hebben om het kaf van het koren te kunnen scheiden. Daar heb je *Pinkhof* wel bij nodig.'

Taaltips

Gevraagd naar de opvallendste taalkundige veranderingen antwoordt Van den Eerenbeemt: 'Dat zijn de taaltips, aanwijzingen en waarschuwingen voor het gebruik van medische begrippen. Het gaat dan om zaken als de uitspraak, het gebruik, de voorzetsels waarmee combinaties gevormd worden, de mogelijke verwarbaarheid van het woord. De overgrote meerderheid van de artsen zal zich daarin niet zo gauw vergissen, maar *Pinkhof* is zeker ook bedoeld voor studenten geneeskunde. Zij moeten zich in korte tijd veel termen eigen maken: woorden, woorddelen en woordgroepen die voor een groot deel uit het Grieks en Latijn komen.

Maar het is een minderheid van de studenten die het gymnasium hebben doorlopen. Veel eerstejaars zijn zo goed als onbekend met deze talen. De kans is dan groot dat je termen gaat verwarren. Eén lettertje verschil kan al iets heel anders betekenen. Weet wat de valkuilen zijn als je je als student en ook later als professional bedient van Griekse en Latijnse begrippen!'

Encyclopedie

Wat is een opvallende medisch inhoudelijke verandering? Van Everdingen: 'Vroeger was *Pinkhof* een "woordenboek", in de letterlijke betekenis van het woord: het volstond met het geven van de betekenis van een begrip. Dat doet het nog steeds, maar we zijn steeds meer aan het opschuiven richting encyclopedie. Bij ziektes geven we bijvoorbeeld nu veel aanvullende informatie: hoe vaak de ziekte voorkomt, wat men denkt dat de oorzaak van de ziekte is, wat de verschijnselen zijn, hoe je de diagnose stelt, welke gangbare behandelingen er zijn en wat de prognoses zijn. We hebben ervoor gekozen om alle belangrijke ziektes – circa 350 – een vast stramien te geven in de *Pinkhof*. Die ontwikkeling zal zeker doorzetten.'

Hoe bruikbaar is de vorige druk nog? Van den Eerenbeemt: 'Er zijn maar liefst zesduizend nieuwe termen toegevoegd uit de recente geneeskunde, met de nieuwe inzichten, technieken en behandelwijzen, zelfs met nieuwe anatomie. De vorige *Pinkhof* was van 2006. Als je die editie blijft gebruiken, mis je de medische ontwikkelingen van de afgelopen zes jaar. Dat zijn er nogal wat. Daarnaast wordt dit najaar de vaktaalspelling in de medische sector geïntroduceerd. Bepaalde schrijfwijzen die nu in de officiële *Woordenlijst* niet geregeld zijn – en dus formeel niet mogen – gaan nu toegelaten worden. Duidzamen trefwoorden hebben wij voorzien van deze nieuwe, toegelaten vorm, zoals "Kahler-syndroom" naast het officiële "kahlersyndroom" en gewoon weer "ECG" en "EEG" naast het amper ingeburgerde, onwennige 'ecg' en 'eeg'. De eerste reacties hierop uit het veld zijn enthousiast.'

Papier of digitaal?

Is er in dit digitale tijdperk wel behoefte aan een papieren uitvoering? Van den Eerenbeemt: 'Als ik voor mijzelf spreek, kies ik bij woordenboeken altijd voor de digitale versie. Een digitaal woordenboek kun je vanaf verschillende plaatsen raadplegen, het zoeken gaat sneller, het zoekresultaat is beter samengesteld, de software werkt samen met het tekstverwerkingsprogramma, enzovoort. Begin volgend jaar verschijnen van de *Pinkhof* verscheidene digitale edities, onder meer voor de pc en de Mac. Een digitale editie maakt het de uitgever mogelijk tussentijds te actualiseren en nieuwe functies toe te voegen. Het aardige van een boek is hooguit dat je erin kunt bladeren en dat je bij toeval iets interessants vindt: het serendipisch raadplegen, om het eens mooi te zeggen.' Van Everdingen: 'Ik gebruik ook alleen de elektronische versie. Misschien wel bijna dagelijks. Vooral om te kijken hoe iets gespeld moet worden.'

Leerwoordenboek

Waarom is *Pinkhof* voor het medisch onderwijs zo belangrijk? Van Everdingen: 'Elke student die zijn weg zoekt in de doolhof

NIEUW medische vaktaalspelling*: optionele schrijfwijze die beter bij het Engels aansluit, per 2011 toegelaten door o.a. WHO-FIC/ICD-10 en de Nederlandse Taalunie ('Groene boekje')	NIEUW vakgebiedslabels	NIEUW taaltips over medisch Latijn, Grieks, bastaardvormen enz.
NIEUW 20.000 termen extra zijn voorzien van klemtaalkundige	NIEUW taaltip over Nederlands in Vlaanderen	NIEUW 2000 trefwoorden met waarschuwing: 'niet te verwarren met...'
NIEUW 2000 trefwoorden met waarschuwing: 'niet te verwarren met...'	NIEUW taaltips over medisch Latijn, Grieks, bastaardvormen enz.	NIEUW taaltips over medisch Latijn, Grieks, bastaardvormen enz.

'Elke student die zijn weg zoekt in de doolhof van medische begrippen begint met Pinkhof'

van medische begrippen begint met *Pinkhof*. Het is dé manier om haast spelenderwijs de medische vaktaal te leren.' Van den Eerenbeemt: 'Studenten moeten in een korte tijd veel vaktermen uit allerlei vakgebieden leren. *Pinkhof* dekt alle vakgebieden van de reguliere geneeskunde, licht taalkundig en inhoudelijk de vormenrijkdom van medische vaktaal toe en legt in deze editie voor het eerst het gebruik van begrippen uit, zodat de juiste term niet in de verkeerde context wordt gebruikt. *Pinkhof* is bij uitstek geschikt als naslagwerk voor lagerejaars en fungeert dan als leerwoordenboek, zeker met de duizenden taaltips die we toegevoegd hebben.'

Tot slot wijzen de beide redacteurs erop dat zorgvuldige communicatie een wezenlijk aspect van het artsberoep is. Dit woordenboek levert daar een nadrukkelijke kwaliteitsbijdrage aan. Bovendien is er zoiets als een medische conventie: je moet medische begrippen niet alleen juist spellen, maar ook juist uitspreken. Dus niet 'rosacea', maar 'rosacea'. Van den Eerenbeemt: 'Dan komt een taalbewuste student, aios of arts vanzelf terecht bij deze nieuwe editie van *Pinkhof Geneeskundig woordenboek*.'